

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

- faglig samordning av tiltak for mennesker med rusrealterte problemer -

Til Stoltenbergutvalget
Helse- og omsorgsdepartementet
v/ Kari Grette
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo 19.11.09

Innspill til Stoltenbergutvalget om hvordan rusavhengige kan få bedre hjelp og hvordan hjelpetilbudene kan bli bedre.

Fagrådet innen rusfeltet i Norge takker for invitasjonen til å komme med innspill til utvalgets arbeid. Fagrådet er glad for all den oppmerksomhet rus og rusavhengighet kan få, da vi ser dette som område med fortsatt store utfordringer og mye ugjort arbeid.

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge er landets største og samlende organisasjon innen rusfeltet.

Fagrådet representerer bredden av tiltak og organisasjoner som arbeider innen behandling, forebygging, rehabilitering, forskning og skadereduksjon. Blant medlemmene, 144 i alt, finnes i tillegg også frivillige organisasjoner, organisasjoner for pårørende og brukere.

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge er en landsomfattende medlemsorganisasjon.

Fagrådets formål er å fokusere, samle, drøfte og formidle erfaringer for å sikre rusfeltet best mulig organisatoriske, faglige og ressursmessige betingelser.

Fagrådet vil ønske utvalget lykke til med arbeidet.

▪ Hva kjennetegner de mest hjelpetrengende rusavhengige?

- Avhengigheten til rusmidler styrer livet deres og de prioriteringer de gjør. Dette påvirker livet deres på alle områder. Deres sosiale nettverk smuldrer opp og de er ofte ensomme.
- Sliter med å komme i posisjon til behandling, avrusning og annen form for hjelp.
- De sliter ofte med sammensatte problemer, som rus, psykiske lidelser og somatiske plager.
- Mangel på tilhørighet i samfunnssystemet, så som mangel på bolig, jobb eller sysselsetting, nettverk m.m
- Ofte har de liten evne til å nyttiggjøre seg det tradisjonelle helsetilbudet, og får derfor ofte ikke tilstrekkelig hjelp.
- Fattigdomsproblematikk
- Overdoser, alkoholforgiftninger, m.m.
- Kriminalitet som en del av hverdagen, finansiering av rusmisbruket.

▪ Hva er de viktigste årsakene til at enkelte rusavhengige ikke greier å nyttiggjøre seg de eksisterende hjelpetilbudene?

- Manglende struktur på hverdagen, som gjør det vanskelig å planlegge de ”enkleste” ting. Behovet for rusmidler kommer først. Det å møte opp til faste avtaler er for mange vanskelig, for ikke å si umulig.

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

Nedre Slottsgate 7, 0157 Oslo
tlf 22424477

e-post fagraadet@rusfeltet.no
www.rusfeltet.no

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

- faglig samordning av tiltak for mennesker med rusrealterte problemer -

- Mangel på bolig gjør at mange faller utenfor systemet. Mange funksjoner i samfunnet vårt er avhengig av at du har en adresse.
 - Manglende kunnskap/veiledning om hvordan systemet fungerer. Ofte er hjelpetilbudet for fragmentert og lite oversiktlig.
 - Manglende økonomisk evne til å betale egenandeler m.m.
 - Behandlingstilbud krever stabilitet og mange av de rusavhengige er ustabile, faller ut av opplegg og stiller bakerst i køen igjen.
 - Lange ventetider til behandling pga for liten kapasitet både på avrusning og behandling.
- **Hva er de to største utfordringene knyttet til dagens kommunale tjenestetilbud til rusavhengige?**
- Mangel på økonomiske ressurser. De blir en salderingspost og stiller bakerst i køen. Her kunne opptrappingsplanen valgt å øremerke tilskudd til kommunene mht tilbudet til de rusavhengige.
 - For lite fleksibilitet i det kommunale hjelpeapparatet. Mangel på oppsøkende tjenester.
 - For dårlig samordning og ansvarsfordeling, da mange av de rusavhengige er avhengig av flere og sammensatte tjenester, som må virke samtidig.
 - Mange kommuner har ikke et tilstrekkelig boligtilbud eller sysselsettingstilbud.
- **En rusavhengig har ofte behov for mange forskjellige tjenester. Hva kan helt konkret gjøres for at rusavhengige skal oppleve et sammenhengende og godt tilbud?**
- En kontaktperson som koordinator, uavhengig av hvor i systemet den rusavhengige er. Dette kan bidra til en klar avsvansfordeling og unngå at den rusavhengige blir en kateball i systemet.
 - Bruk av IP og ansvarsgrupper.
 - Trygg bolig, før under og etter et eventuelt behandlingsopphold, soningsforhold osv.
 - Behovene til en rusavhengig kan ofte ikke dekke i en sammenhengende rekke, men må i større grad være preget av samtidighet, noe som krever samhandling fra hjelperne.
- **Det finnes i dag mange ulike typer behandlings- og rehabiliteringstilbud. Hva kjennetegner et godt hjelpetilbud?**
- Mangfoldige, tilgjengelige og tilstrekkelige tjenester.
 - Fagrådet ser det som viktig at mangfoldet av tilbud opprettholdes, da de rusavhengige er forskjellige og deres behov er forskjellig. Derfor trenger de forskjellige tilbud. Når det er sagt kan det nevnes noen faktorer som bør være til stede.
 - Kompetanse på rus og avhengighet.
 - God tilgang på psykiatrisk kompetanse.
 - Tilbudet bør bygge på anerkjente metoder for rusbehandling.
 - Stor grad av brukermedvirkning.
 - Respekt for den rusavhengige og deres nærmeste, der den rusavhengige er i fokus.
 - Fleksibilitet og evne til individuell tilpassning.
 - Pårørendearbeid/familiararbeid må være en del av tilbudet. Eventuelle barn må også ha muligheten for et tilbud.
 - Uavhengig av hvilket nivå det gis hjelp på, må kommunen være forpliktet til å følge opp og ha en plan på videreføring.

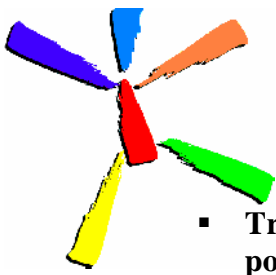
Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

Nedre Slottsgate 7, 0157 Oslo

tlf 22424477

e-post fagraadet@rusfeltet.no

www.rusfeltet.no

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

- faglig samordning av tiltak for mennesker med rusrelaterte problemer -

- **Trenger vi primært flere døgnplasser innen rusbehandling eller et bedre poliklinisk tilbud?**
 - Ja takk begge deler. Ventetiden på behandling er lang og lengst er det til heldøgnsbehandling. På tross av opptrappingsplanen innen rusfeltet øker ventetiden til behandling. Det må være et mål å gi et behandlingstilbud til alle de som ønsker det. Dette være seg med eller uten substitutt behandling. Det er urovekkende å se at det medikamentfrie behandlingstilbudet blir bygget ned.
 - Rusavhengige med psykiatrisk tilleggsproblematikk har i dag et alt for dårlig tilbud, her vil flere døgnbehandlingsplasser være påkrevd, men da med kompetanse både på psykiatri og rus.

- **Bør det åpnes for større bruk av tvang i rusomsorgen?**
 - Dette er en stor og omfattende diskusjon på et område med lite forskning i Norge. Ser vi derimot til vårt naboland Sverige, hevder de å ha god erfaring med tvang til behandling. Noe vi også finne fra andre land, der muligheten for tvang ofte er lenger enn 3 mnd. enkelte plasser helt opp i et år.
 - Undersøkelsen Tyrili gjorde i 1999, av 30 som var inne til behandling med utgangspunkt i tvangsplassering, viser at over 70% valgte å fortsette behandlingen etter 3 mnd. tvang. Dette er en indikator som tyder på at tvang kan ha en positiv effekt for å komme i gang med behandling.
 - Om det skal åpnes for mer tvang er vi usikker på, men det er et spørsmål om de muligheter for tvangsbehandling som i dag eksisterer kunne vært bedre utnyttet, og kommet flere til gode. Innholdet i tvangen er helt avgjørende, tvangen i seg selv har liten eller ingen effekt uten et kvalitativt godt innhold. Miljøet må være rusfritt og det må ikke være en "oppbevaring". Tvang kan oppleves som den optimale omsorg i en håpløs situasjon, og være starten på en ny mulighet for noen.
 - En annen tilnærming som kan ha stort potensial, er behandling som alternativ til soning. Det er derfor positivt at det bygges flere rusmestringsenheter ved norske fengsler.

- **Har du andre innspill til utvalget?**
 - Vi vil understreke viktigheten av å tenke forebygging og tidlig intervensjon, for å hindre at unge utvikler en rusavhengighet. I dette bildet er vår alkoholpolitikk særs viktig. Pris og skjenkepolitikk er derfor et viktig virkemiddel i det forebyggende arbeidet.
 - Fagrådet vil også understreke det faktum at norsk barnevern har mye upløyd mark på dette området. Dette gjelder både barn av rusavhengige, men også barn og unge som selv utvikler en avhengighet. Av de som kommer i behandling for rusavhengighet er snittet for debut 12 år. Dette understreker viktigheten av å komme inn tidlig. Norsk barnevern trenger mer ressurser på kommunalt nivå for å hjelpe de familiene som trenger det og mer kompetanse på rus for å kunne møte dette på en god måte. Det er derfor viktig at HOD og BFD samarbeider på dette området.

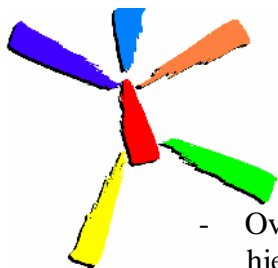
Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

Nedre Slottsgate 7, 0157 Oslo

tlf 22424477

e-post fagraadet@rusfeltet.no

www.rusfeltet.no

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

- faglig samordning av tiltak for mennesker med rusrelaterte problemer -

- Overgangen mellom barnevern og voksen ved 18 år er også en utfordring for hjelpeapparatet, og mange unge faller mellom to stoler. Når ungdom skrives ut av barnevernet er det ingen automatikk i at "helse" overtar.
- Substituttbehandling er i vekst. Fagrådet vil her påpeke viktigheten av at de som får substitutt også blir fulgt opp med rehabilitering. I dag er dette et stort problem, og mange får sin metadon uten ytterligere oppfølging. Dette er overhode ikke god behandling, og heller ikke var dette intensjonen da det ble åpnet opp for behandling med substitutt.
- Hvordan sikre at bevilgninger når frem til målgruppen?
Fagrådet ønsker en sterkere styring med de regionale helseforetakene gjennom bestillerdokumentene for å sikre at kravene til vekst innfris og at opptrapping kommer pasientene til gode. Fagrådet oppfordrer også til at midler som er ment å tilkomme rusmiddelavhengige øremerkes ved bevilgninger til kommunene.
- Anbud og anbudsrunder er ingen god måte å opprettholde et mangfoldig og kvalitativt bra behandlingstilbud på. Rusfeltet er fortsatt avhengig av et godt privat og offentlig tilbud. De samme krav og forventninger må kunne stilles til begge parter. Anbudsprosessen skaper også liten forutsigbarhet for aktørene, da avtaleperiodene er fra 2 til 4 år. Dette gjør de sårbare, og det er vanskelig å investere store summer med så liten forutsigbarhet.
- Det finnes ingen Quick Fix når det gjelder rusavhengighet, men vi har et fagfelt med mye kompetanse og erfaring, som gjør et godt faglig arbeid. Det er viktig at ikke dette bygges ned i håp om at det skal finnes "billigere" eller kjappere løsninger. Et "verdig liv" må fortsatt være det overordnede målet for vår ruspolitikk.
- Fagrådet ønsker ikke videre utbredelse av rusmidler, heller ikke legalisering av nye rusmidler. Fagrådet ønsker i denne sammenheng å understreke viktigheten av å skille mellom legaliseringsdebatten og debatten om ulike skadebegrensende tiltak og tjenester.

Med vennlig hilsen
Fagrådet innen rusfeltet i Norge

Terje Turøy
Leder

Fagrådet innen Rusfeltet i Norge

Nedre Slottsgate 7, 0157 Oslo

tlf 22424477

e-post fagraadet@rusfeltet.no

www.rusfeltet.no